

कन्दर्पशृङ्खल पु० “नारोपद्वयं न्यस्य कान्तसोऽद्वयोपरि ।
कटिञ्चोद्दोषयेदाशु बन्धः कन्दर्पशृङ्खलः” रतिमञ्जुश्लोके
रतिबन्धभेदे ।

कन्दल ति० कदि-अलच् । १ कलापे २ उपरागे ३ नवाङ्कुरे
४ कलध्वनौ च मेदि० । ५ अत्रवादे शब्दर० । ७ कल-
हभेदे (वाग्युक्ते) ७ कपाले च पु० धरणिः । गौरा०
डोष् कन्दली दृष्टभेदे ८ गुल्मप्रभेदे च स्त्री मेदि० वा च
भूमिकन्दली, “द्रोणपर्णी स्निग्धकन्दा कन्दली मूकदल्य
पीति” शब्दार्थबोक्तेः “ध्वजांशुकैस्तर्जितकन्दलीवनः”
माघः । “आविर्भूतप्रथममुक्ता कन्दली चानुकम्पम्” मेघ०
पुष्पे न० । “विडम्बमाना नवकन्दलैस्ते” रघुः ।
“दिदलकन्दलकम्पनलालितः” माघः “निष्पीडितेन्दु करक-
न्दलजोऽनुसेकः” उत्तरराम० । १० ओले पु० भावप्र० ।

कन्दलता कन्दप्रधाना लता । माणिक्ये राजनि० ।

कन्दलोकुसुम न० कन्दल्या २ व कुसुमस्य । शिबीन्धे ।
ईत० । १ भूमिकन्दलीपुष्पे च । [राजनि०]
कन्दवर्धन पु० कन्देन वर्धते दृढ-ल्यु । शूरणे (ओल)
कन्दवल्ली स्त्री कन्दाकारा वल्ली । वन्ध्याकर्कश्याम् राजनि० ।
कन्दशाक न० कन्दप्रधानः शाकः । कन्दप्रधाने शाके कन्द-
शब्दे दर्शितकन्दवर्गशाके शूरणादौ । “सर्वेषां कन्द-
शाकानां शूरणः श्रेष्ठ उच्यते” भावप्र० । [राजनि०]
कन्दशूरण पु० कन्देषु शूरणः श्रेष्ठः । (ओल) शूरणे-
कन्दसार न० कन्दानां सारोऽस्य । १ नन्दनवने त्रिका० । क-
न्दः सारोऽस्य । कन्दप्रधाने चौलादौ ति० । २ कन्दशब्दे
दर्शितकन्दवर्गे ति० ।

कन्दाक्ष पु० कन्दे नाट्यः । भूमिकन्दे राजनि० । [राजनि०]
कन्दासृता स्त्री कन्दप्रधानाऽसृता । कन्दप्रधाने गुडुचीभेदे
कन्दार्ह पु० कन्देषु अर्ह पूज्यः । शूरणे राजनि० ।
“सर्वेषां कन्दशाकानां शूरणः श्रेष्ठ उच्यते इत्युक्तेऽस्य क-
न्देषु प्रधानत्वात्तत्त्वम् ।

कन्दालु पु० कन्देनालुरिव । १ कासाढौ २ भूमिकन्दे ३ ति-
पक्षिकायाञ्च राजनि० । [राजनि०]

कन्दिन् ति० कन्दोऽस्य इति । १ कन्दशुक्ते । २ ओले पु०
कन्दिरी स्त्री कन्द-इरच् गौरा० डोष् । लज्जालुदले वन्द्य०
कन्दौ स्त्री कन्दोऽस्य अच् गौरा० डोष् । मांसकन्द्याम् ।
कन्दु पुंस्त्री कन्द उ सलोपश्च । (ताव्योया) १ स्नेदनीपात्रे
“कन्दुपकं तैलपकमिति” स्मृतिः २ तण्डुलादेः भर्जन-
पात्रमात्रे च (भोजना खाद्या) “गोकुले कन्दुयाद्यां

तैलयन्त्रे लुप्यन्वयोः” स्मृतिः । “कन्दुपकानि तलन
पायसं दधि सक्तवः । द्विजैरेतानि भोज्यानि शूद्रगेह
क्षतान्यपि” ति० त० कूर्मपु० ।

कन्दु क पु० कं सुखं ददाति दा-भित्त्वा० लु संज्ञायां कन्
कन्दु + यावादि० कुमारोक्तोऽनकलेन कन् वा । १ वस्त्रादि
निर्मिते उत्पातनावपातनक्रीडासाधनद्रव्यभेदे (ने दो) ।
“लनाङ्गरागाख्यिताञ्च कन्दुकात्” । “क्षमं ययौ कन्दु-
कलीलयपि या” “सा कन्दुकैः कलिमयुक्तैश्च” कुमा० ।
“कराभिघातोऽत्यतः कन्दुकेयम्” रघुः “तटभूमि कन्दुकि-
भ्रमं बभार” माघः । “इदं कन्दुकं यत्न येभ्यस्तुभ्योऽंगः”
ह० र० टीकोक्ते २ तयोदशाक्षरपादके कन्दुभेदे न० ।

कन्दुकेश्वर न० काशोऽस्य ज्येष्ठस्थानस्य शिवलिङ्गभेदे कन्दुक-
सेलनप्रकारः तदाविर्भावकथा च काशो० ६५ अ० दर्शिता
“स्वरं विहरतश्च ज्येष्ठस्थाने नृहेतिष्ठः । कौतुकेनैव
विक्रीड शिवा कन्दुकलीलया । उदञ्चन्नाञ्चदङ्गानां लाघवं
परितन्वती । निश्वासासोदमिषितभ्रमराकुलितेक्षणा ।
अश्रुज्वलितसम्प्राप्यलुपटीकृतभूमिका । स्विद्यत्कपोल
पलालीस्रवदम्बुकणोज्ज्वला । स्फुटस्तेलांशुकपयनिर्यदङ्ग
प्रभाविता । उल्लसत्कन्दुकास्फालातिशोणितकराव्युजा ।
कन्दुकातुगण्डं दृष्टिस्तितभ्रूलताञ्जला । षडङ्गानी किल ले-
बनी दृश्ये जगदम्बिका । अजरीलचराभ्यां च दितिजाभ्यां
मनोहरा । कटाक्षिताभ्यामिव वै ससुपस्थितमृदुना । विद-
लोत्पलसंज्ञाभ्यां दम्प्राभ्यां वरतोविधेः । लक्ष्मीकृतत्रिज-
गतीपुरुषाभ्यां स्नेहोन्मत्तात् । देवो परिजिहीर्षू तौ विष-
मेषु प्रपीडितौ । दिवोऽवतरेतुः क्षिप्रं मायां स्त्रीकल्प-
शास्त्रोम् । हृत्वा पारिषदो मूर्त्तिमायातावम्बिकान्ति-
कम् । तावत्यन्तं सुदृढं चावतिचञ्चलमानसौ । सर्वज्ञेन
परिज्ञातौ चाञ्चल्याल्लोचनोद्भवात् । कटाक्षिताथ देवेन
दुर्गा दुर्गविधातिनी । विज्ञातनेत्रसंज्ञान्त सर्वज्ञार्द्रशरी-
रिणी । तेनैव कन्दुकेनाथ युगपद्विजघान तौ । महाबलौ
महादेव्या कन्दकेन समाहृतौ । परिभ्रम्यपरिभ्रम्य तौ दु-
ष्टौ विनिषेततः । हन्तादिव फले पक्वे तात्तादिलिखोन्मते ।
दम्भोलिना परिहृते शङ्के इव महागिरेः । तौ निपात्य
महादैतयावकार्यं करणोद्यतौ । ततः परिणतिं यातो-
लिङ्गरूपेण कन्दुकः । कन्दुकेश्वरसंज्ञं च तल्लिङ्गमभवत्तदा ।
ज्येष्ठेश्वरसमीपे तु सर्वदृष्टनिवारणम् । कन्दुकेशसह-
प्रति यः श्रोष्यति मुदान्वितः । पूजयिष्यति शोभक-
स्तस्य दुःखभवं कुतः । कन्दुकेश्वरभक्तानां मानवानां